

Arş. Gör. Gülen Kurt ÖNCEL*

Romandan Sinemaya Uyarlama Örneđi Olarak “Mutluluk”

Özet

Bu makalede romandan sinemaya uyarlama tartışılmıştır. Türk sinemasında son yıllarda görülen uyarlama örneklerinden biri olan “Mutluluk” filmi bu çalışmada bir roman ve uyarlama olarak incelenmiştir. Ö. Zülfü Livaneli'nin romanını Mutluluk, 2007 Mart ayı içerisinde Abdullah Oğuz'un yönetmenliğinde gösterime girdi. Roman ve film incele-nip ikisi arasında bir karşılaştırma yapı-larak öykünün ilerleyişi, anlatıcı, yazar ve yönetmen bakış açısı ele alınmıştır. Sonuç olarak bu makale Mutluluk filmi-ni karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Sinema, uyarlama, roman, edebiyat

Abstract

This article discusses the process of adaptation from novel to cinema. In this study, Mutluluk (Bliss), which is one of the recent examples of novel adaptation in Turkish cinema, was investigated. Ö. Zülfü Livaneli's novel entitled Mutluluk was incorporated to Turkish cinema in March 2007, directed by Abdullah Oğuz. Accordingly, this study compared the novel and the film taking into consideration the progress of the story, narrator, author and the view-point of the director. In conclusion, the aim of this article was to investigate the movie Mutluluk in a comparative way.

Key Words

Movie, adaptation, novel, literature

* İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi
gkurt@bilgi.edu.tr

Giriş

Sinema ve roman arasındaki ilişki iki sanat yapıtının zaman zaman ayakta kalmasını da sağlamıştır. Sinema ve romanın benzer dinamikleri iki sanat dalının birbirinden beslenmesini sağlamaktadır. Sinemanın, anlatı potansiyelinden dolayı en iyi bağ kurabildiği ve yararlanabildiği alan görsel olmayan ama bir o kadar çok anlatılacak ayrıntı olan romandır. Filmler de, romanlar da uzun ve ayrıntılı öyküler anlatabilirler. Romandan sinemaya uyarlamada ayrıntıların yok olduğu da bir gerçektir ancak bu durum uyarlamamanın başarısız olduğu anlamını taşımaz.

Uyarlama serüveni tarihte ilk Melies'in filmi ile başlar. George Melies, (www.istanbulpostası.co). 1902 yılında sinema tarihinin "ilk bilim kurgu" filmini; "Trip to the Moon - Aya Yolculuk" çekmiştir. 21 dakikalık filmde Jules Verne ve H.G. Wells'in kitaplarından esinlenen Melies, büyük bir savaş topu kullanarak aya yolculuk yapanların hikâyesini anlatır.

Bu serüveni hızla başka uyarlamalar izlemiştir. Uyarlamalar çeşitli olabileceği gibi tanımları da oldukça farklılık göstermektedir. Sinema ve roman gibi iki sanatın aynı anlatıları kullanarak benzer işler yapmaları beklentisinin ötesindedir uyarlamalar.

Sinema ve Roman

Sinema ile roman anlatımı arasında temel farklar bu ilişki içinde ilk göze çarpanlardır. Sinema gerçek zamanda işlenmesi gerektiği için çok sınırlandırılmıştır ancak ro-

manlar canları istediklerinde bitebilirler (Monaco, 2001, s.49). Sinema ve edebiyatın birer kitle iletişim aracı olduğunu unutmamak gerekir. Her iki sanat dalı da kuşkusuz aynı amaca hizmet vermektedirler. Ürettikleri eserlerin kitleler tarafından kabul görmesi ve estetik zevke hitap etmesi. Roman uyarlamaları yoluyla edebiyatın içerdiği kültürel değerler, sinema aracılığıyla geniş izleyici kitlesine ulaşırlar (Uğurlu, 1992, s.146). İzleyici özellikle tercih ettiği görsel anlatımda ve hareketli görüntüde romandakinden daha fazlasını bulabilir. Bunun tam tersi durumlarda söz konusudur. Romanı okuyan okuyucu, izleyici konumundayken romandan aldığını perdeden alamayabilir. Zaman kısıtlaması sebebiyle yönetmenler eserdekini en fazla 2-3 saatte anlatmaya çalışmaktadırlar. Bu da bilgi eksikliği veya olay örgüsünde atlamalara neden olabilir. Romandan sinemaya uyarlama gerçekleştirirken olayların çoğu ayrıntısı, aktarımda kaybolur. Romanda varolan malzemenin bir film içerisinde üretilmesi oldukça zordur. Dolayısıyla uyarlamalarda birebir aktarım başarısız olur.

Romanlar yazarları tarafından anlatılır. Yalnızca onun bizden görmemizi ve duymamızı istediğini görür ve duyarız (Monaco, 2001, s.50). Romanın ve filmin gelişimi arasına hareketli malzeme girmektedir. Romanda öykü ile anlatıcı arasındaki ilişkiyi bulan okuyucu, filmde öykü ve görüntü arasındaki ilişkiye dikkat etmektedir. "Roman, geçmiş gibi sunulan kişiler arasında geçen olayları anlatan, bize onların ruhsal durumlarını, yazgılarını yaşadıkları serüvenleri tanıtan oldukça uzun, düzyazı

biçiminde yazılmış bir imgelem ürünüdür.” (Kıran, 2000, s.52). Romanın tanımında da görülen bazı öğeler sinemaya aktarılırken görüntüden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir. Örneğin yazı dilinde kişilerin ruhsal durumlarını anlatıcının ağzından detaylı bir biçimde okuyabiliriz ancak sinemada kişilerin ruhsal durumları ancak görsel malzemenin yardımıyla anlatılabilir.

Sinema ve roman birer kitle iletişim aracı olmakla birlikte öykü anlatma araçlarıdır. Her ikisinin de ortak özelliğini oluşturan öykü, yalnızca romanın ve filmlerin sahip olduğu en önemli faktör değil, fakat aynı zamanda bir araçtan diğerine aktarılabilen en önemli unsurdur. (Erus, 2000, s. 48)

***Mutluluk*'a Karşılaştırmalı Bir Bakış**

Mutluluk romanı Kasım 2002 yılında Remzi Kitabevi tarafından basılmıştır. Roman, Van Gölü'nün kenarında tecavüze uğramış Meryem'in kendini kaybettiği an ile başlar. Meryem'in kendini kaybetmesi ile rüyaya geçiş aşamasını kaleme alarak başlayan kitabın ilk satırlarından itibaren esrarengiz ve ikilemlerle dolu bir hava okuyucuya hakim olur. Tüm roman, üçüncü kişi anlatıcı tarafından anlatılır. Romanın yazım başarılarından biri de, öyküye katılan kişilerle o öyküyü anlatan kişiyi, okuyucunun ayrıştırıyor olmasıdır.

Çoğu zaman, öykünün dışında kaldığı için bu anlatıcıyı belirlemek zordur. Ne adı bilinir ne de hakkında bir bilgi vardır. Anla-

tıcı birçok işlev yüklenebilir. Olmuş ve o anda olan kurmaca ya da gerçek olayları anlatır. Böylece birincil işlevi anlatmak olur. Bu olayları yorumlamak şu ya da bu kişi hakkında bir yargıda bulunmak, konu hakkında fikir söylemek vb...için olaylara müdahale de edebilir. Herkesin alay ettiği, kişisi Quasimodo'dan şikayetçi olan Notre Dame de Paris adlı romanın anlatıcısı buna örnek gösterilebilir (Kıran, 2000, s. 52).

Mutluluk romanında, üçüncü kişi anlatıcı tarafından anlatılana bir örnek olarak;

“Kuşun boynuna tutunmuş olan Meryem'in içi mutlulukla doluydu.; serin tatlı rüzgarlar boynunu, omuzlarını, kuşa sıkıca tutunmuş çıplak bacaklarını okşuyor, içine tatlı ürpermeler salıyordu.” (Livaneli, 2004, s.5).

Livaneli'nin eseri, 3 kişinin kesişen yollarını ve mutluluğu arayışlarını anlatıyor. 17 yaşındaki Meryem, amcası tarafından tecavüze uğruyor ve Van Gölü'nün kenarında bir çoban tarafından baygın halde bulunuyor. Meryem karakteri romanın başında, başına gelen bu olayla oldukça talihsiz bir kız olarak karşımıza çıkıyor. Meryem'in doğumu, annesinin doğumda ölümü ve lanetli bir kız evlat olarak dünyaya geldikten sonra kendisini hiç affetmeyen bir teyze ve üvey annenin elinde hırpalanışını, tecavüz olayından sonra öğreniyoruz. Kadınlığa adım attığı ilk günden itibaren töreler sebebiyle kendisinden ve kadın olmaktan nefret ediyor Meryem. Bir izbeye kapatılıp cezasını bekliyor.

“Meryem'in kendisini kara düşüncelere kaptırdığı saatlerde, Van gölü kıyısındaki tozlu kasabadan 1300 kilometre daha ba-

tı'da iki kıta üzerine kurulmuş İstanbul şehrinde, Prof. Dr. İrfan Kurudal gibi şatafatlı bir isim ve unvan taşıyan, kırk dört yaşındaki adam hafif bir çığlık atarak uyanıdı." (Livaneli, 2007, s.22)

Burada romanın diğer bir karakteri İrfan Kurudal karşımıza çıkıyor.

İstanbul Profesör İrfan Kurudal romanın batıya dönmüş yüzü. Romanda, Doğu ve Batı'nın anlatılış biçimi, karakterler ve yaşadıkları, olaylar örgüsü ile karşımıza çıkıyor. Herşeye sahip gibi görünen Profesör aslında depresyonda, yaşadığı çevre, olaylar, sevdiği kadın, akademik dünya ve geçmişinde yaptığı hatalar İrfan'ın depresyonunun nedenleri, ancak en büyük sebep; ölüm korkusu. Yaşlanmaya başladığını fark eden profesör, yaşadığı bunca yılın yalan olduğu, ve istemsiz bir hayat geçirdiği gerçeği karşısında zayıf düşüyor. Uykusuz kalan, ilaçlarla ayakta duran, kendisini bulmak için yollar arayan bu adamın çaresizliğine uzun süre tanık oluyoruz.

"Profesör'den 1400, Meryem'den ise 100 kilometre daha doğuda, Gabar dağlarında kar altındaki bir tepenin eteklerine kurulmuş olan askeri karakolda Cemal büyük bir zevkle titreyerek uyanıdı." (Livaneli, 2007, s.33).

Meryem'i öldürmek üzere görevlendirilen, kendisine tecavüz eden amcanın oğlu, askerden yeni dönen Cemal'dir. Cemal'in askerliği, işsiz bir genç iken delikanlının hayatta duruşunu ve bakışını değiştiriyor. Gabar dağlarında PKK'ya karşı komanda olarak görev yapan Cemal'in askerden dönmeden önceki günlerine ve de teröre

tanık oluyoruz. Zorlu askerlik koşulları ve yaşadığı ikilemler hayatın gerçeklerine bizi biraz daha yaklaştırıyor. Cemal döner dönmez babası ona Meryem'in kirlendiğini ve cezasının belli olduğunu anlatıyor. İstanbul'a doğru yola çıkan Cemal ve Meryem trende iki gün geçiriyorlar. Bu iki gün içerisinde romana yan karakterler dahil oluyor. Yan karakterlerin dahil olmasıyla birlikte Türkiye'nin bir diğer gerçeği olan siyasi görüş farklılıkları irdeleniyor. İstanbul'u karşiki dağın ardında zanneden Meryem, kendi cahilliğine şaşırırken okuyucu bu saflığa inanıyor. İstanbul'da gördüklerini tüm detaylarıyla kafasına kazıyan Meryem, Cemal'in abisinin evine yaklaştıkça hayrete kapılıyor. Burada İstanbul'un iki farklı yüzü anlatılıyor. Cemal ertesi sabah Meryem'i öldürme planlarıyla kalkıyor, erken saatte evi terk ediyorlar ve bir viyadüğe geliyorlar ancak Cemal Meryem'i öldüremiyor. Buradan sonra o belirsiz yolculuk başlıyor ve olayların akışı değişiyor. Bir askerlik arkadaşından kendisine yol göstermesi için yardım isteyen Cemal, kendi memleketinde babasının öğrettiği dini kuralların ve törelerin ne kadar yanlış olduğunu da rastlantı sonucu öğreniyor. Bu olayların gelişimi içerisinde romanda karşımıza Türkiye'nin bir başka toplumsal sorununu "Türban" çıkıyor.

Meryem, Cemal ve İrfan'ın yollarının kesişmesi romanda filmde olduğundan farklı olarak karşımıza çıkıyor. "İnsan insanın zehrini alır." Düşüncesiyle bir araya gelen bu üçlünün maceraları okuyucuda izler bırakıyor. Cemal ve Meryem'in kaldığı kıyıya demirleyen İrfan, bu iki köylünün

yemek davetini kırmıyor ve barakalarına konuk oluyor ancak filmde Cemal ve Meryem'in tekneye konuk olduğunu görüyoruz. Romandaki farklılık bu iki saf ve cahil köylünün ilk gördükleri kişiye güvenip ıssız bir koyda teknelerine gitmelerinin gerçeklik duygusunu yansıtmayacağı düşüncesini akla getiriyor. Roman ve filmde bir çok farklılık göze çarpıyor. Mutluluk ve yolculuk hikayesi olan bu roman, içinde terörden türbana, töreden cinayete bir çok toplumsal sorunu barındırıyor.

Filme baktığımızda da, ne kadar gerçekçi, ne kadar bizden, ne kadar Türk bir hikaye diye düşünmeden edemiyorsunuz. Film önemli bir yaraya parmak basıyorken roman Türkiye'nin toplumsal sorunlarını ele alıyor. Filmde ki bizden olanın bize verilmesi durumu, herhangi birimizin başına gelebilirdi hissi ile izlememize sebep oluyor. Aynı *Babam ve Oğlum* filminin ilk sahnesinde olduğu gibi "herhangi birimiz olabilirdik" hissi çok hakim oluyor izleyiciye. Sokağa çıkma yaşağının olduğu günlerde dünyaya gelenler *Babam ve Oğlum* filminin ilk sahnesinden etkilenmişlerdir. *Mutluluk*'un empati kurmamızı sağlayan yanı ise Meryem ve Cemal'in İstanbul'a gelmesiyle başlıyor. O koca viyadükten aşağı atılmayı bekleyen Meryem, İstanbul'da aynı kaderi paylaşan yüzlerce genç kızdan sadece birisiydi, Türkiye'de ise milyonlardan biriydi. Babam ve Oğlum'a giden izleyici ağlayarak salondan çıkarken "bir şaheser" diye söz etti filmde ve film son yılların en büyük gişe başarılarından birini kazandı. DVD'si, posterleri, soundtrack'i derken bir *Babam ve Oğlum* furyası

başladı. *Mutluluk* da kulaktan kulağa, fısıltı gazetesinin o eşsiz yöntemleri ile iyi sayılabilecek bir gişe hasılatı ve bilinirlik kazandı. Ama bir fark vardı *Mutluluk*'u diğerlerinden ayıran...

Zülfü Livaneli'nin o içinde kaybolduğunuz romanı....Barnes and Noble'in her yıl yüksek edebi değer taşıyan romanlara verdiği büyük yazar ödülünü Zülfü Livaneli'ye kazandıran roman, Fransa'da "Aydın Kitabı", Amerika'da "Sonbahar Döneminin Kitabı" seçildi. 2002 yılında yayımlanan roman, gündem yaratan ve sarsıcı bir filmle sinemalarda yerini aldı. 16 Mart 2007'de gösterime giren filmin başarısı, romanın Mart 2007'de Remzi Kitabevi tarafından 41. kez basılmasını sağladı. *Mutluluk* romanı Amerika'da sonbahar döneminin kitabı seçildi bununla birlikte New York'un en büyük yayınevlerinden biri olan St. Martin's Press tarafından Bliss adıyla yayımlandı. Barnes and Noble Amerika'daki 1000 kitabevinde "Yeni Büyük Bir Yazarın Keşfi" başlığı altında Mutluluğu özel bir vitrinle sunuyor ve kitapla ilgili olarak şu görüşlere yer veriyor:

"Arka planında yabancı ve gizemli bir kültür bulunan Bliss, yaşamları içinde yaşadıkları toplumun kısıtlamaları ve çelişkileri yüzünden parçalanan üç bireyin kıskırtıcı öyküsünü anlatıyor. Livaneli'nin ustalıklı yazılmış bu romanında, üç kişinin yolları beklenmedik bir şekilde kesişiyor, her biri özgürlüğe ve ikinci bir şansa doğru yola çıkıyor."(www.ans.com.tr).

Romanın 41. basımı tükenmek üzereyken, Film 14-20 Aralık 2007'de 35.haftada

son kez gösterildi, bu tarih itibariyle filmin gişesi 590.106 sayısına ulaştı, hasılatı ise 537.256.50 olarak kayıt edildi (Kenda Dağıtım A.Ş.).

Amerikan Entertainment Weekly dergisi 20 Ekim tarihli sayısında *Mutluluk* için çok yüksek kabul edilen B+ notunu veriyor ve şu yorumu yapıyor:

“Modern Türkiye’deki siyasi ve dini baskıdan kaynaklanan kişisel mücadeleleri nasıl resmetmeli? O.Z Livaneli, *Mutluluk*’ta meseleleri temsil eden karakterler seçme yoluna gitmiş. Tecavüze uğradığı için ailesinin gözünden düşen saf genç kız Meryem; askerlik deneyiminden büyük bir psikolojik darbe alarak çıkmış olan ve Meryem’i öldürmekle görevlendirilen Meryem’in kuzeni Cemal, ve bu ikilinin ülkeyi kateden seyahatleri sırasında arkadaş oldukları, materyalist yaşamından bıkararak amaçsızca denize açılmış olan Profesör İrfan. Livaneli, Türkiye’deki yaşamdan zengin sahneler sunarak ve üç kahramanın iç dünyalarını incelikli bir biçimde betimleyerek *Mutluluk*’u klişelere düşmekten kurtarıyor. *Mutluluk* kayıp, sevilesi ruhların buluşmasının hikayesi.” (<http://www.ew.com/ew/books/reviews/0,,,00.html>).

Uluslararası bilinirliği olan eseri sinemaya uyarlayan Abdullah Oğuz, *Mutluluk*’un kitabını okuduğumda ben bu hikayeyi perdede görmek istiyorum demiştim” diyor... Sinematografik potansiyeli yüksek olan eser, Abdullah Oğuz’un dikkatini çekmiş. Genellikle edebi ağırlığı olan eserlerin sinemaya uyarlanmasının daha zor olduğu bilinir. “İyi kitaplar kötü kitaplara göre daha zor filmleşir” demiştir John Updike

(Erus, 2000, s.8). Romandan sinemaya uyarlanan filmlere karşı önyargı olduğu da bir gerçektir.

Yapılan pek çok araştırma ve ankette uyarlamaların beğenilmediğine dair sonuçlar muhtelifdir. Kahramanların şekillenmesi, olaylar, dil, mekan kurgusu okuyucunun hayal dünyasına bırakılmıştır romanda. Okuyucu özgür olmak ister, kendi dünyasını yaratır kitabı okurken ve o dünyadan sıyrılmak çok güç gelebilir. Kimine göre okuduğu bir romanı perdede görmek çok alışılmadık bir durumdur. Yaklaşımlar farklılık gösterebilir. Filmler hayal dünyamızı altüst de edebilirler, şaşırtıcı şekilde aklımızı da okuyabilirler. Seyirci, uyarlama filmlere karşı bir duruş geliştirmiş gibi görünüyor, orjinal esere sadık olan okuyucu, izleyici konumuna geçtiğinde muhalif bir tutum sergiler. Orjinal eser okuyucunun kaynak metnidir.. İzleyici konumunda ki okuyucu eserin vurgularını, olayların gelişimini ve karakterlerin özelliklerini orjinal eserdeki gibi görmek ister. Bazen sinema diline aktarılan eserlerde büyük değişiklikler hatta kendini yeniden yaratma görülebilir. Bu durumda bazı okuyuculara göre esere sadık kalınmamasından dolayı filmin başarılı olması mümkün değildir. Eserden habersiz izleyici için ise bu durum geçerli değildir. Diğer bir durum ise birebir esere sadık kalan ama yine de başarılı olamayan uyarlamalardır. Sinema ile edebiyat arasındaki ilişki uyarlamaların üretimini sağlamıştır ancak bu ilişki kötü ve iyi uyarlamaları da yaratmıştır.

Mutluluk, romanın yazarı Zülfü Livaneli’ye göre başarılı bir uyarlama. “Öykümün

ruhu filme yansımif” (*Mutluluk* Filminin Galası: Youtube) diyor Livaneli. Romanı okuduğunuzda, her bölümde ayrı bir hikaye ayrı bir film yattığı görüliyor. Karakterlerin her birinin hayat hikayesine uzun uzun yer verilebiliyor. Anlatıcılar her bölümde değifliyor, anlatılan konudan çıkıp başka bir konuya geçif rahatlıkla gözlemleniyor. Sinema ve Roman arasındaki temel farklılıklar, uyarlamalarda kendini gösteriyor. Uyarlama bir filmin, başarılı olması romana ne kadar yakın durduğu ile ilişkili gibi görünsede sadece romanın can alıcı karakterleri ve olayları ele alınarak da gerçekteşbiliyor. *Mutluluk* da buna bir örnek olabilir. *Mutluluk*’un romanını okuyan okuyucunun, filmi izlediğinde “romanda bu olay böyle olmuyordu ki” diyebileceği çok sahne olduğunu görüyoruz. Ama bu, filmin kötü bir uyarlama olduğuna işaret eden bir durum gibi gözükmiyor.. İyi uyarlama romana sadık kalan uyarlama mıdır? sorusu uyarlamanın tanımı içinde gizli olabilir. Uyarlama, başka bir eserde ki öğeleri yeni bir sanata uygun şekilde aktarmak ve yeni bir sanat eseri meydana getirmektir diyebiliriz (Erus, 2005, s.17). İyi ve kötü uyarlamalar için de birçok çerçeve çizilmiştir. Uyarlamalar yapılırken bilindiğı üzere yeni bir eser, yeni bir öykü yaratılır. Bu durumda romana sadık kalmaktan uzaklaşmak mümkündür. Birebir uyarlamaların perdeye aktarılırken romandan sıyrılıp yeni bir eser yaratma çabası çoğunlukla farkedilir ancak başarılı uyarlama olabilmek için benzerlikler kurmak kuşkusuz gereklidir. Aksi halde esinlenme veya yorumlama olur. *Mutluluk* filmi, film

sanatının gereklerine göre kaynak romanı uyarlamaya çabalamış ancak, romana sadık izleyici, filmde yönetmenin bir uyarlamacı değil de, bir yaratıcı konumunda bulunmayı tercih ettiğini farketmiştir. Uyarlamalarda katı kuralların olmadığı, yönetmenin kamerasıyla ve kurgu yöntemleri ile bir eser meydana getirirken romana sadık kalmanın zorunlu olmadığı bilinir. Yönetmen kendini heyecanlandırın öğeleri kullanarak yeni bir eser yaratmış, bir yorumlama ve karakterlerin birebir benzeşmesi dışında romana sadık kalmamış ve bu uyarlama ile de oldukça başarılı olmuş.

Mutluluk filmi, göl kenarında baygın halde bulunan Meryem’in hikayesiyle başlıyor. Tecavüze uğrayan Meryem uzun süre gün yüzü görmeden hakkında alınacak kararı bekliyor. Karar belli, töreler Meryem’in kirlendiğini söylüyor. Köyün ağası olan Meryem’in amcası “Rabbilalemin kimseyi namus ile imtihan etmesin” dedi bir kere, çare yok Meryem ölmeli Meryem kirlendi, “böyle yaşayamaz, yaşayabilemez”. Bu görev Meryem’in amcasının oğlu askerden yeni dönen, uzun süre dağlarda PKK ile savaşmış Cemal’e düşüyor. Meryem, İstanbul’a doğru yola çıkarken ölüme uğurlanıyor. Kitap ise Meryem’in rüyası ile başlıyor. Rüyanın kabusu dönüştüğü noktada Meryem’in tecavüze uğradığını anlıyor okuyucu. Filmde tecavüz sahnesi, Meryem’e nerde, nasıl ve kim tarafından bu kötülüğün yapıldığı tüyler ürpertici bir şekilde filmin sonunda karşımıza çıkarken kitabın başında Meryem’e kimin tecavüz ettiğı belirtiliyor. Hikayenin en can alıcı noktalarından biri son sahne-

ye aktarılırken, Özgü Namal'ın etkileyici oyunculuğundan faydalanılmış. Özgü Namal (Meryem), 44. Antalya Altın Portakal Ulusal Film Festivali'nde "En İyi Kadın Oyuncu" ödülüne bu rol ile sahip olurken rol arkadaşı Murat Han (Cemal), "En İyi Erkek Oyuncu" ödülüne layık görüldü.

Filmin sonunun kitabın başı olması, olaylar zincirinin en önemli halkasının, okuyucu tarafından bilinmesi de hesaplanarak, filmin sonunda beklenmedik şekilde karşımıza çıkıyor. Filmin üçüncü ana karakteri Profesör İrfan Kurudal yaşadığı ölüm korkusu ve benliğini bulmak isteğiyle evini, işini, camiasını ve eşini bırakarak uzun bir deniz yolculuğuna çıkıyor. Bu üç karakterin yollarının kesiştiği noktada sırlar da ortaya dökülüyor. Kitap ile filmin arasında, olayların gelişiminde farklılıkların ortaya çıkışı İrfan, Meryem ve Cemal arasındaki ilişki ile başlıyor. Filmde Meryem'in bakışlarından ve süzüşlerinden Cemal'e ilgi duyduğu anlaşılıyor, ancak romana baktığımızda Cemal ve Meryem arasındaki nefrete, İrfan ile Meryem yaklaşmasına tanık oluyoruz. Meryem'in korkularından ve küçüklüğünden beri peşini bırakmayan kurallar silsilesinden sıyrılmasına yardımcı olan İrfan, ona şefkat ve koruma duygusunun hakim olduğu hisler besliyor, Meryem ise İrfan'a minnet duyuyor ve kendi değerimiyle onu, Hızır Aleyhisselam'ı olarak tanımlıyor. Bu ilişki içinde Cemal'in yeri ise, uzaktan onları seyretmek ve kin dolu duygular beslemekten ibaret. Filmde Meryem ve Cemal'in arasındaki ilişki, Cemal'in Meryem'i öldürememesi, onu koruması ve İrfan'dan kıs-

kanması Cemal'in Meryem'e ilgisi olduğu izlenimini uyandırıyor. Romanın sonlarına doğru geldiğimizde tüm bu soruların, Büyükelçi ve İrfan arasındaki konuşmada yer aldığını ve eleştirildiğini görüyoruz. Kızın tecavüze uğradığını ve Cemal'in kızı öldürmek üzere görevlendirildiğini ancak yapmadığını büyükelçiye anlatıyor İrfan. Büyükelçi Cemal'in belki de Meryem'e aşık olduğunu söylediğinde ise, İrfan "İşte bu tam Hollywood klişesi olur" diyor. Seyirci olarak biz de "Film, bu Hollywood klişesinden mi yararlanmış acaba?" sorusunu sormadan edemiyoruz. Romanda yer alan bu diyalogun devamı bu histen kurtulmamıza sebep oluyor. Büyükelçi, "Gerçek hayat bazen Hollywood klişelerine rahmet okutacak kadar kitch'tir." diyor ve noktayı koyuyor (Livaneli, 2004, s.60).

Sonuç

Film ve roman, bu üç karakter üzerine kurulu olaylar örgüsünden oluşuyor. Her iki eserden de etkilenmemek mümkün değil. Film sanatının gerektirdiği ölçüde roman uyarlanmaya çalışılmış. Roman, Türkiye'nin pek çok sorununa karakterler üzerinden dokunduruyor. Töre cinayetleri, din istismarı, terör, işsizlik, PKK, Kürt sorunu, politik taraflar ve tartışmalar, türban sorunu ve Hizbullah...

Film romanının karakterlerini ve ana olayını yakından takip ederken bir çok noktada romandan ayrılıyor. Film, romana sadık olmadığı halde iyi bir film olarak değerlendirilebilir, en önemlisi romanın yazarı filmi beğeniyor. Yönetmen kendi he-

yecanını olayları zaman zaman değiştirerek zaman zaman yoktan var ederek dile getirmiş. Seçilen oyuncuların başarısı, mekanların benzerlik göstermesi, hatta filmin, zihnimizi okuduğunu dūřündüğümüz sahneleri, romana sadık izleyiciye ustalıkla geçiyor.

Kaynakça

Kitap

ERUS, Zeynep etin: “Romandan Sinemaya Uyarlamalar: Gerçekleřtirilme Süreci Açısından Bir Deęerlendirme”, *Maltepe Üniversitesi İletifim Fakültesi Dergisi*, Maltepe Üniversitesi Yayınları, sayı:1, İstanbul, 2000.

ERUS, Zeynep etin: *Amerikan ve Türk Sinemalarında Uyarlamalar*, Es Yayıncılık, İstanbul, 2005.

KIRAN Z. Ve Eziler Kıran, A., *Yazınsal Okuma Süreçleri; Dilbilim, Göstergebilim ve Yazınbilim Yöntemleriyle Çözümlemeler*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2000.

LİVANELİ, Zülfü: *Mutluluk*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2007.

MONACO, James: *Bir Film Nasıl Okunur?*, Çev: Ertan Yılmaz, Oęlak Yayıncılık, İstanbul, 2001.

UĞURLU, F., ‘Edebiyat ve Sinema’, *Anadolu Üniversitesi İletifim Bilimleri Fakültesi Kurgu Dergisi*, 1992, (sayı: 11), 135-151.

İnternet

Mutluluk filmi Ana Sayfası. <http://www.ans.com.tr> (13 Mayıs 2007)

Entertainment Weekly Dergisi “Book Reviews” <http://www.ew.com/ew/books/reviews/0,,00.html> (20 Ekim 2005)

Oktaç, Kaan. Sinema Tarihinin En İyi On Bilim Kurgu Fikmi. <http://www.istanbulpostasi.com/Sinema/Genel/2004/12/22/Bilimkurgu/index.html> (18 Ekim 2007)

Film

Mutluluk, Abdullah Oğuz, 2007, Kenda Dağıtım A.ř

